

AFLATOUN

Social & Financial Education

Boosting Social Inclusion

through
**TARGETED
ACTION**

Posilnenie sociálneho začlenenia
prostredníctvom cieľených opatrení

ODPORÚČANIA
PRE TVORCOV POLITÍK

Spolufinancovaný
Európskou úniou

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

Odmietnutie zodpovednosti:

Podpora Európskej komisie na vydanie tejto publikácie neznamená podporu jej obsahu, ktorý vyjadruje len názory autorov, a Komisia nenesie zodpovednosť za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých.

Obsah

Úvod 3

Ako používať tento dokument? 3

Projekt Erasmus+ 4

Dôkazy a výsledky projektu 5

Metodika monitorovania a hodnotenia 6

Projekt Erasmus+ a jeho význam z pohľadu
národného kurikula (Holandsko) 7

Projekt Erasmus+ a jeho význam z pohľadu
národného kurikula (Slovensko) 8

Projekt Erasmus+ a jeho význam z pohľadu
národného kurikula (Srbsko) 9

Zistenia z okrúhleho stola 9

Slovensko 9

Srbsko 12

Reakcie z implementujúcich krajín 15

Odporúčania 16

Zdroje 17

Úvod

Získanie zručností v oblasti finančnej gramotnosti v ranom veku môže vytvoriť základ pre budúcu finančnú stabilitu. Formálne a neformálne inštitúcie zohrávajú kľúčovú úlohu pri odovzdávaní finančných vedomostí a tí, ktorí sa podieľajú na finančnom vzdelávaní a politike, musia prijímať pri ich implementácii informované rozhodnutia. Kvalitný výskum môže slúžiť ako cenný referenčný rámec pre tieto rozhodnutia. V období po Covid-19 sa začali rozvinuté aj rozvojové štáty zaoberať finančnou gramotnosťou svojich občanov – najmä mladých ľudí, ktorí sa medzitým stali priamymi spotrebiteľmi finančných služieb.

Finančné vzdelávanie ako relatívne mladá oblasť sa stále rozvíja a existuje mnoho rôznych metód, ako k nemu poskytnúť prístup. Výskumníci sa snažia identifikovať najúčinnšie vzdelávacie prístupy a pochopiť, ktoré metódy fungujú najlepšie v rôznych kontextoch. Táto rozmanitosť umožňuje experimentovať a učiť sa z rôznych postupov.

V tomto strategickom dokumente nájdete zhrnutie projektu financovaného z programu Erasmus+, v rámci ktorého sa realizoval inovatívny program finančného vzdelávania v troch krajinách (Srbsko, Slovensko a Holandsko). Uvádza sa v ňom vysvetlenie príčin a následkov, ktoré bolo vypracované na základe štúdie stavu na začiatku a konci realizácie projektu.

Ako používať tento dokument?

Cieľom tohto dokumentu je pomôcť tvorcom vzdelávacích politík, vedúcim programov, pedagógom v oblasti finančnej gramotnosti a akademickým pracovníkom pri prijímaní informovaných rozhodnutí v oblasti politiky, programov a zdrojov týkajúcich sa formálneho a neformálneho finančného vzdelávania. Hlavným cieľom tohto dokumentu je podporiť rozhodovanie založené na dôkazoch, ktoré sa bude priamo opierať o dôkazy získaných v rámci vyššie uvedeného projektu.

V **časti 2** stručne predstavíme projekt financovaný z programu Erasmus+.

V **časti 3** sa budeme zaoberať získanými dôkazmi a výsledkami projektu. Pre rýchly prehľad môže čitateľ využiť tabuľky a grafy.

V **časti 4** uvedieme všeobecné odporúčania pre Európsku úniu, ako aj špecifické odporúčania pre Holandsko, Srbsko a Slovensko.

Projekt Erasmus+

Potreba projektu

Projekt sa zameriaval na rozvoj kompetencií žiakov základných škôl s osobitným zameraním na sociálne a občianske kompetencie prostredníctvom realizácie inovatívneho programu integrovaného sociálneho a finančného vzdelávania založeného na programe "Aflatoun" v 3 zúčastnených krajinách (Slovensko, Srbsko a Holandsko).

Cieľ projektu

Všeobecným cieľom tohto projektu bolo posilniť postavenie detí a ich rodičov prostredníctvom rozvoja občianskych a sociálnych kompetencií, aby sa stali aktérmi zmeny pre seba a svoje komunity.

Aktivity projektu

KROK 1
Školenie školiteľov

KROK 4
Národné okrúhle stoly o sociálnom a finančnom vzdelávaní v 3 zapojených krajinách

KROK 2
Školenie ďalších učiteľov/odborníkov

KROK 5
Záverečná konferencia

KROK 3
Realizácia workshopov v školách a iných zariadeniach pre deti/mladých ľudí a rodičov

Čo sa účastníci naučili počas školenia?

- 5 základných prvkov/pedagogických tém programu "Aflatoun", so zameraním na metódu, obsah a komunikáciu s deťmi a rodičmi, s osobitným zameraním na deti zo sociálne znevýhodneného prostredia (príslušníkov skupín menších a komunity migrantov)
- Ako využiť tieto prvky v rámci sociálneho a finančného vzdelávania vo formálnom a neformálnom vzdelávaní
- Osobitný dôraz sa kládol na kontext po období Covid-19: ako zabezpečiť blaho detí a rodičov a ako prispôsobiť vyučovanie finančného vzdelávania potenciálne zmenenej finančnej situácii

Dosah projektu

Priamy

15
vzdelávacích
zariadení

30
rodičov

120
detí

15
trénerov

45
workshopov

60
učiteľov a iných
odborníkov

Nepriamy

1000
obcí

100
učiteľov

Intelektuálne výstupy

- 1 4 Školiace príručky o sociálnom a finančnom vzdelávaní** - ako viesť školenia školiteľov (angličtina, holandčina, slovenčina, srbčina)
- 2 4 Školiace príručky o sociálnom a finančnom vzdelávaní** – ako školiť učiteľov, pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov (v angličtine, holandčine, slovenčine, srbčine). Príručky sú jazykovo, kultúrne a vývojovo prispôsobené pre konkrétne deti a rodičov (vrátane detí z rómskych komunít a detí migrantov).
- 3 Odporúčania pre tvorcov politik** – použiteľné na medzinárodnej a národnej úrovni (v 4 jazykoch - angličtina, holandčina, slovenčina, srbčina).

Dôkazy a výsledky projektu

V tejto časti sa venujeme dostupným dôkazom. Dôležité kľúčové posolstvá, ktoré sa v tomto dokumente rozoberajú, sú nasledovné:

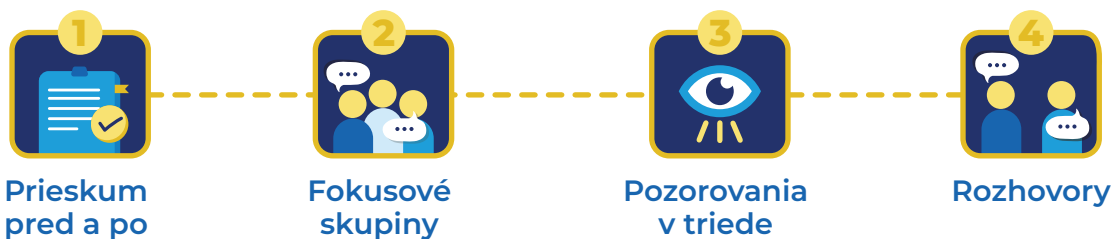
Význam sociálno-finančného vzdelávania (SFV) pre deti a rodičov

SFV sa môže realizovať vo formálnom aj neformálnom prostredí

SFV má zásadný význam vo všetkých komunitách

Výzvy tohto typu vzdelávania/čo možno riešiť prostredníctvom SFV

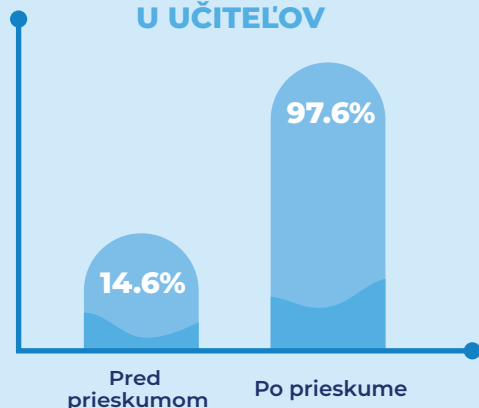
Metodika monitorovania a hodnotenia

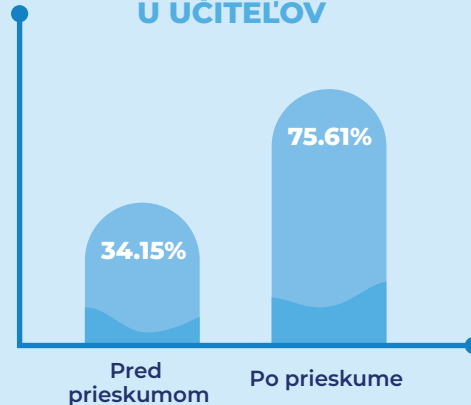
Učítelia a metódy aktívneho učenia - Slovensko

Znalosť a presvedčenie o kvalite zručností (%) medzi učiteľmi sa neustále zlepšuje s jasným štatisticky preukázaným rozdielom. (*Párový t-test vykonaný s cieľom získať štatistický dôkaz)

MEDIÁN ZNALOSTI (%) U UČITEĽOV

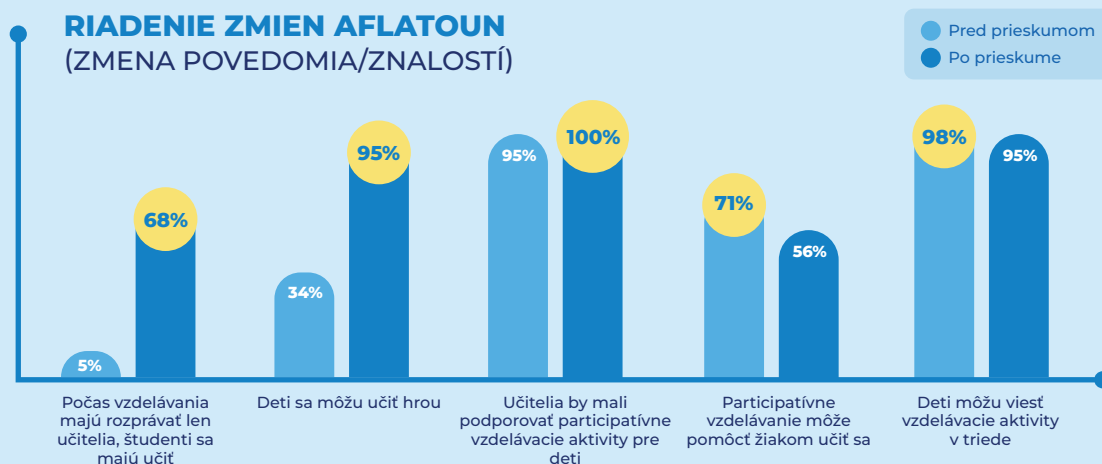

MEDIÁN PRESVEDČENIA (%) U UČITEĽOV

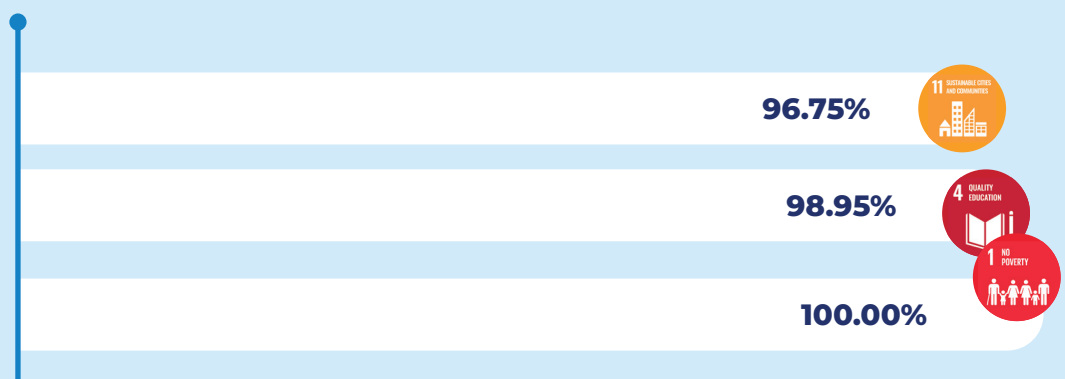
Učítelia – informovanosť a znalosti o SFV

RIADENIE ZMIEN AFLATOUN (ZMENA POVEDOMIA/ZNALOSTÍ)

Vzdelávacie obsahy/workshopy vychádzajúce z programu Aflatoun podnecujú zmenu postoja účastníkov. V prvých dvoch meraných výrokoch týkajúcich sa postojov vidíme výrazný rozdiel medzi obdobím pred a po prieskume.

Vplyv projektu na ciele udržateľného rozvoja (SDGs)

Projekt Erasmus+ a jeho význam z pohľadu národného kurikula (Holandsko)

Despite being one of Europe's economically prosperous nations, the Netherlands Napriek tomu, že Holandsko patrí medzi ekonomicky vyspelé európske štáty, stále zápasí s nízkou úrovňou finančnej gramotnosti. Približne 20 % holandských domácností nemá žiadne úspory a každej tretej domácnosti chýbajú pohotovostné finančné prostriedky na neočakávané výdavky. Tieto finančné problémy sú ešte výraznejšie medzi mladými ľuďmi - 19 % holandskej mládeže nemá základné finančné znalosti umožňujúce im dosiahnutie sebestačnosti. Alarmujúce je, že existujú výrazné rozdiely vo finančnej gramotnosti medzi študentmi z rôznych sociálnych prostredí, najmä medzi tými, ktorí sú zo znevýhodnených alebo prisťahovaleckých rodín. Hoci sú mladí ľudia v Holandsku považovaní za finančne nezávislých vo veku 18 rokov, často vstupujú do dospelosti nepripravení na orientáciu v zložitom finančnom prostredí krajiny, čo môže viesť k dlhom a finančným problémom dvadsiatnikov.

Finančné problémy však nie sú problémom len v chudobnejších častiach Holandska, ale aj vo veľkých mestách. Napríklad 24 % ľudí žijúcich v Amsterdame má dlhy a 11,2 % domácností v meste zápasí s finančnými problémami. 20 % mladých ľudí do 25 rokov v Amsterdame má finančné problémy a dlhy. Dôležité je tiež poznamenať, že počet mladých ľudí, ktorí čelia týmto problémom, sa od roku 2015 do roku 2020 zdvojnásobil.

V Holandsku nie je v súčasnosti finančné vzdelávanie povinnou súčasťou bežnej školskej výučby. Preto sa Aflatoun International prostredníctvom svojho programu "Money Makes Happy" snaží o to, aby sa holandské deti a tínedžeri vzdelávali v otázkach týkajúcich sa peňazí. Aflatoun spolupracuje so školami, klubmi, mládežníckymi skupinami, mestami a firmami, aby pomohol mladým ľuďom naučiť sa rozumne hospodáriť s peniazmi. Lekcie Aflatounu môžu byť súčasťou

predmetov, ako sú ekonomika a spoločenské vedy alebo môžu byť vyučované samostatne. Tieto lekcie sa dajú upraviť tak, aby vyhovovali rôznym typom škôl. Projekt Erasmus+ pomáha Aflatounu osloviť aj mladšie deti (6-14 rokov), a tak umožňuje ešte skorší začiatok vzdelávania v oblasti dôležitých životných a finančných zručností.

Dopad programu Aflatoun v Holandsku, aj keď v malom rozsahu, už uznali viaceré vzdelávacie organizácie. V roku 2021 vybrali Aflatoun organizácie VO-raad, PO-raad, School & Safety Foundation a Academische Werkplaats Sociale Kwaliteit van Onderwijs ako jeden z najlepších príkladov dobrej praxe v oblasti výchovy k občianstvu. Okrem toho bol Aflatoun tiež označený ako jedno z kľúčových riešení nerovnosti v publikácii Omgaan met armoede op scholen.

Projekt Erasmus+ a jeho význam z pohľadu národného kurikula (Slovensko)

Slovenské školy sú vo vzdelávaní v oblasti finančnej gramotnosti usmerňované Národným finančným štandardom finančnej gramotnosti, ktorý popisuje minimálne požiadavky na finančnú gramotnosť, ekonomické a právne vzdelávanie žiakov. Väčšina škôl však neinovuje svoje učebné osnovy alebo nevyužíva služby a odborné znalosti iných inštitúcií pri vzdelávaní finančnej gramotnosti.

V štúdiu PISA 2018 dosiahlo Slovensko vo finančnej gramotnosti nižšie skóre ako priemer zúčastnených krajín OECD. Prieskumy ukázali, že úroveň vedomostí slovenskej populácie v tejto oblasti je jedna z najnižších v EÚ a 34,7 % žiakov nevie riešiť problémy súvisiace s financiami. Podľa Národnej banky Slovenska patrí Slovenská republika do skupiny krajín, v ktorých študenti zo slabšieho sociálno-ekonomického prostredia dosahujú výrazne horšie výsledky v zručnostiach v oblasti finančnej gramotnosti. Nízka finančná gramotnosť mladých ľudí predstavuje obrovský problém, a to najmä preto, že o niekoľko rokov z nich budú dospelí ľudia, ktorí začnú robiť svoje prvé finančné rozhodnutia, ktoré môžu mať zásadný vplyv na ich život.

Ministerstvo školstva Slovenskej republiky odporúča, aby sa finančná gramotnosť vyučovala už od materskej školy. V záväznom dokumente usmerňujúcom výchovu a vzdelávanie - Sprievodca školským rokom - odporúča realizovať program Aflatoun na výučbu finančnej gramotnosti detí. Tento program spája finančnú gramotnosť so sociálnou gramotnosťou a udržateľnosťou - témy dôležité pre každého, no ešte výraznejšie pre ľudí zo sociálne znevýhodneného prostredia marginalizovaných rómskych komunít.

Projekt Erasmus+ a jeho význam z pohľadu národného kurikula (Srbsko)

Hoci v Srbsku, podobne ako vo väčšine krajín, nie je finančná gramotnosť samostatným školským predmetom, jej úloha pri zabezpečovaní finančnej prosperity jednotlivca sa uznáva čoraz viac. Deti vyrastajú v stále zložitejšom finančnom prostredí a je dôležité, aby sme ich všetci podporovali - od rodičov, cez učiteľov a vzdelávacie inštitúcie až po finančné inštitúcie. Keď úspešne zvládnu základné princípy sporenia a rozpočtovania, bude pre ne jednoduchšie neskôr sa rozhodovať v rámci finančného sveta a finančných produktov, ktorý sa s príchodom nových technológií neustále komplikuje.

V štúdií PISA 2018 dosiahlo Srbsko v oblasti finančnej gramotnosti jeden z najhorších výsledkov spomedzi krajín/ekonomík, ktoré sa zúčastňujú na tomto teste (444 bodov). Nedostatočná finančná gramotnosť mladých dospelých má na nich dlhodobý vplyv. Preto by sme ich mali posilniť vedomosťami a zručnosťami potrebnými na to, aby robili zodpovedné finančné rozhodnutia. Len finančne vzdelaní jednotlivci si vybudujú finančnú stabilitu potrebnú pre úspešnú budúcnosť.

Hoci v Srbsku neexistuje žiadna národná stratégia, finančné vzdelávanie je interdisciplinárnym predmetom na školách integrovaným do iných predmetov. V krajine existujú úspešné opatrenia, ktoré sa prejavili prostredníctvom niekoľkých iniciatív a predstavujú významný krok smerom k podpore finančného vzdelávania v Srbsku vzhľadom na ich systematický prístup. Napriek tomu tu existuje priestor na zlepšenie, keďže finančná gramotnosť ešte nie je samostatným predmetom a na stredných školách finančné vzdelávanie nerealizuje vôbec. Finančné vzdelávanie všetkých obyvateľov krajiny je rovnako dôležité.

Zistenia z okrúhleho stola

Slovensko

1 Aké oblasti života človeka ovplyvňuje nedostatočná sociálna a finančná gramotnosť? Má vplyv na sociálne začlenenie?

Nedostatočná sociálna a finančná gramotnosť má veľký vplyv na jednotlivcov vo viacerých oblastiach života. Finančná stabilita, ktorá je základom osobného blahobytu, je ohrozená, keď jednotlivci zápasia s riadením svojich financií, čo vedie k hromadeniu dlhov a finančnému stresu. Vyhliadky na zamestnanie sú tiež ovplyvnené, keďže nízka finančná gramotnosť môže jednotlivcovi brániť v

pochopení pracovných zmlúv, príspevkov a dôchodkových plánov. To následne ovplyvňuje zamestnateľnosť ľudí a ich dlhodobé finančné zabezpečenie. Náročná je aj situácia v oblasti bývania, ľudia majú ťažkosti pri pochopení hypoték, nájomných zmlúv a tém súvisiacich s vlastníctvom nehnuteľností, čo môže mať za následok nestabilitu bývania alebo bývanie v nevhodných podmienkach. Prístup k vzdelaniu stáva problematickým - finančná gramotnosť zohráva kľúčovú úlohu pri financovaní vzdelávacích aktivít, riadení študentských pôžičiek a pri rozhodovaní o investíciách do vzdelávania. Nedostatočná finančná gramotnosť môže viesť aj ku komplikáciám súvisiacim so zdravotnou starostlivosťou, keďže jednotlivci môžu prijímať neoptimálne rozhodnutia týkajúce sa zdravotnej starostlivosti, čo môže obmedziť ich prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti a vystaviť ich neočakávaným zdravotným nákladom. Okrem toho je nepriaznivo ovplyvnené plánovanie odchodu do dôchodku, pretože nedostatočné vedomosti bránia efektívnemu dôchodkovému sporeniu, investovaniu a riadeniu dôchodkového zabezpečenia. Okrem individuálnej úrovne sa dôsledky obmedzenej sociálnej a finančnej gramotnosti odrážajú v celej spoločnosti. Sociálne začlenenie - a základný aspekt blahobytu spoločnosti - je ohrozené, pretože jednotlivci, ktorým chýba finančná gramotnosť, môžu mať problém aj s pochopením sociálnych noriem, nadväzovaním kontaktov a zapájaním sa do komunitných aktivít. To vytvára cyklus izolácie, čo bráni ich účasti na spoločenských a ekonomických príležitostiach. Na zmiernenie týchto ďalekosiahlych výziev je nevyhnutné, aby tvorcovia politik uznali rozhodujúcu úlohu sociálnej a finančnej gramotnosti. Implementácia komplexných vzdelávacích programov a podporných systémov je nevyhnutná na posilnenie jednotlivcov vedomosťami a zručnosťami potrebnými na informované rozhodovanie v rôznych aspektoch života. Riešenie týchto nedostatkov v gramotnosti nie je len otázkou osobného blaha, ale aj spoločenským imperatívom pre podporu finančnej stability, príležitostí na zamestnanie, zabezpečenie bývania, prístupu k vzdelaniu, spravodlivej zdravotnej starostlivosti a sociálneho začlenenia. Podporou sociálnej a finančnej gramotnosti môžu tvorcovia politik vytýčiť cestu k finančne bezpečnejšej, inkluzívnejšej a prosperujúcejšej spoločnosti pre všetkých jej členov.

2 Aké súvislosti vidíte medzi sociálnou gramotnosťou, finančnou gramotnosťou a právom na participáciu?

Sociálna a finančná gramotnosť sú úzko prepojené s právom na participáciu v niekoľkých rozhodujúcich ohľadoch. Po prvé, tieto gramotnosti umožňujú jednotlivcom vedomosťami a zručnosťami, aby mohli prijímať informované rozhodnutia, či už v sociálnej interakcii alebo vo finančných záležitostiach. Informované rozhodovanie je základom aktívnej účasti, ktoré jednotlivcom umožňuje účinne sa zapojiť do života komunity a rozumne hospodáriť so svojimi finančnými zdrojmi.

Po druhé, obe gramotnosti zohrávajú klúčovú úlohu pri zabezpečovaní spravodlivého prístupu k zdrojom. Sociálne gramotní jednotlivci majú väčšiu pravdepodobnosť, že budú mať prístup k podporným sieťam a komunitným službám, čím sa zvyšuje kvalita ich života a podporuje sociálne začlenenie. Na druhej strane finančná gramotnosť uľahčuje prístup k finančným zdrojom, čím sa znižujú ekonomické rozdiely a zabezpečuje sa, aby nedostatok vedomostí nebránil finančnej účasti. Tieto zručnosti významne prispievajú k zníženiu zraniteľnosti. Sociálna gramotnosť pomáha jednotlivcom budovať silné sociálne siete a odolnosť, zatiaľ čo finančná gramotnosť im umožňuje zvládať finančné riziká a vyhýbať sa vykorisťovateľským praktikám. Táto kombinácia gramotností zvyšuje schopnosť jednotlivcov aktívne sa podieľať na všetkých aspektoch života, od zapojenia sa do komunity až po ekonomické aktivity, a v konečnom dôsledku zabezpečuje a podporuje právo na účasť.

3 Aké súvislosti vidíte medzi sociálnou gramotnosťou, finančnou gramotnosťou a dôstojným bývaním?

Názory učiteľov a zainteresovaných strán

Sociálna a finančná gramotnosť sú neoddeliteľne spojené so zabezpečovaním dôstojného bývania. Sociálna gramotnosť umožňuje jednotlivcom orientovať sa v zložitých systémoch bývania a účinne spolupracovať s príslušnými inštitúciami a organizáciami. Umožňuje im obhajovať svoje práva na bývanie, zúčastňovať sa na rozhodovacích procesoch v komunite a získavať prístup k sieťam sociálnej podpory, ktoré im môžu pomôcť zabezpečiť vhodné podmienky na bývanie.

Finančná gramotnosť zohráva rozhodujúcu úlohu pri zabezpečovaní a udržiavaní dôstojného bývania. Poskytuje jednotlivcom zručnosti na efektívne riadenie ich financií, pomáha im šetriť na výdavky spojené s bývaním a prijímať informované rozhodnutia týkajúce sa možností bývania. Finančná gramotnosť tiež zvyšuje ich schopnosť zabezpečiť si hypotekárne úvery alebo nájomné zmluvy s výhodnými podmienkami, čím sa znižuje riziko bezdomovectva alebo nevhodného bývania.

Kombinácia sociálnej a finančnej gramotnosti prispieva k stabilite bývania. Sociálne a finančne gramotní jednotlivci si s väčšou pravdepodobnosťou udržia stabilné zamestnanie, prístup k dávkam a dotáciám súvisiacim s bývaním a vyhnú sa vystahovaniu alebo exekúcii. Táto stabilita zasa podporuje pocit istoty a blahobytu, čo je v súlade so zásadami dôstojného bývania a podpory bývania ako základného ľudského práva.

Záverom možno konštatovať, že podpora sociálnej a finančnej gramotnosti je nevyhnutná na zabezpečenie toho, aby jednotlivci mali vedomosti a zručnosti potrebné na zabezpečenie a udržanie dôstojného bývania. Tieto zručnosti umožňujú jednotlivcom aktívne sa zapojiť do rozhodovania týkajúceho sa bývania, získať prístup k vhodným možnostiam bývania a udržať si stabilitu bývania, čo v konečnom dôsledku prispieva k realizácii práva na dôstojné bývanie.

4 Aké súvislosti vidíte medzi sociálnou gramotnosťou, finančnou gramotnosťou a zdravím?

Oblasť sociálnej gramotnosti zahŕňa aj správne spracovanie emócií, fungovanie v zdravých vzťahoch atď. (má obrovský vplyv na duševné zdravie, psychosomatiku človeka, vznik civilizačných chorôb a pod.). Jej správny rozvoj ovplyvňuje zdravie a finančnú gramotnosť. Súvislosť medzi zdravím, sociálnou a finančnou gramotnosťou nenájdeme náhle v momente, keď sa človeku zhorší zdravie a začne hľadať sociálnu alebo finančnú pomoc v spoločnosti. Je to silnejšie prepojenie – vzťahuje sa aj na osoby bez zdravotných problémov alebo znevýhodnení, ktoré si dokážu zarobiť na primerané a dôstojné živobytie, pretože bez náležitej sociálnej gramotnosti (ktorá zahŕňa prácu s emóciami atď.) nie je jednotlivec schopný byť plne zdravý a finančne gramotný (je len otázkou času, kedy sa môžu spustiť psychosomatické zdravotné problémy).

Srbsko

Národný okrúhly stôl v Belehrade spojil rôzne zainteresované strany - zástupcov charitatívnych organizácií, vychovávateľov, učiteľov, pedagogických asistentov a ďalších odborníkov, aby diskutovali o téme rozširovania životne dôležitých sociálnych a finančného vzdelávania detí a mladých ľudí.

Hlavné odporúčania

- Sociálne a finančné vzdelávanie by sa malo začať čo najskôr, najlepšie od na začiatku formálneho vzdelávania a pokračovať až do konca školskej dochádzky.
- Väčšina účastníkov okrúhleho stola sa zhodla na tom, že finančné vzdelávanie, ktoré zahŕňa príležitosti pre účasť detí na procese učenia, objavovania a skúmania, môže mať silný a pozitívny vplyv na sociálnu a finančnú gramotnosť. Skonštatovali, že tento program poskytuje príležitosť na aktívne zapojenie detí, čo môže kompenzovať nedostatok príležitostí v iných oblastiach, a tak pomáha riešiť rozdiely vo finančnej gramotnosti, ktoré prehlbujú sociálno-ekonomické nerovnosti.
- Učitelia/pedagogickí asistenti/iný pedagogický personál by mali mať primeranú odbornú prípravu a zdroje, no aj byť informovaní o význame kombinovaného sociálneho a finančného vzdelávania a metód aktívneho učenia. Mali by byť neustále podporovaní a preškolovaní, aby boli mohli prenášať svoje vedomosti o vyučovaní sociálneho a finančného vzdelávania prostredníctvom týchto inovatívnych metodík.

- Odporúča sa, aby sa zo vzdelávania učiteľov robili záznamy, ktoré by boli sprístupnené ďalším novozapojeným odborníkom implementujúcim program v budúcnosti.
- Zapojenie rodičov do sociálneho a finančného vzdelávania ich detí je kľúčové. Horizontálne vzdelávanie medzi ľuďmi, ktorí program realizujú, je nevyhnutné, najmä začlenenie hodnôt, ktoré "Aflatoun" presadzuje počas celého školského vzdelávania detí a prostredníctvom priamej práce s nimi.
- Účastníci zdôraznili, že sociálne a finančné vzdelávanie detí a ich rodičov je v srbskej spoločnosti veľmi dôležité a vítané, najmä pre deti, ktoré pochádzajú z marginalizovaných spoločenských skupín.
- Účastníci vyjadrili veľký záujem pokračovať v aktivitách aj po oficiálnom ukončení projektu. Odporúčali, aby odborníci, ktorí program realizujú, dostávali nepretržitú podporu od mentorov, aby sa zlepšila kontextualizácia programu, ako aj efektívnosť jeho implementácie.
- Účastníci odporučili rozšíriť tento program na viac detí, keďže mnoho ďalších zainteresovaných strán prejavilo záujem o zapojenie sa do programu v budúcnosti.
- Účastníci odporúčali ešte viac rozšíriť zapojenie rodičov, pričom sa zhodli na tom, že spolupráca s rodičmi bola jedným z najväčších úspechov programu. Pozitívne účinky sociálneho a finančného vzdelávania možno posilniť tým, že rodičia budú informovaní o rozhodujúcej úlohe, ktorú zohrávajú pri zvyšovaní finančnej gramotnosti svojich detí, a požiadame ich o podporu a zapojenie. Ďalším spôsobom, ako zapojiť rodičov, je prostredníctvom nástrojov a zdrojov, ktoré si rodičia odnesú domov, ako sú manuály pre rodičov a participatívne aktivity pre deti a rodičov, ktoré poskytujú rodinám príležitosť posilniť vedomosti a zručnosti, ktoré sa ich deti naučia prostredníctvom programu.
- Niektorí učitelia sa podelili o svoje nadšenie z aktivít tohto projektu a aj o plány zahrnúť tieto manuály a jednotlivé lekcie do svojej každodennej práce.
- Zapojenie rodičov: Rodičia zohrávajú dôležitú úlohu v tom, ako sa u detí rozvíjajú finančné postoje, vedomosti a správanie; ich vplyv je možno väčší ako vplyv iných faktorov (skúsenosti mladých ľudí s prácou alebo samotné finančné vzdelávanie). Je veľmi dôležité, aby boli rodičia do programu zapojení. Tento prístup môže byť obzvlášť účinný pre deti zo sociálno-ekonomicky znevýhodnených rodín, v ktorých majú rodičia častokrát nižšiu úroveň finančnej gramotnosti. Ich zapojenie môže tiež zvýšiť dôveru rodičov a záujem o sociálnu a finančnú gramotnosť a zvýšiť pravdepodobnosť, že sa budú so svojimi deťmi

venovať finančným témam a správaniu.

- **Metódy aktívneho učenia:** Metódy tohto sociálneho a finančného programu sú pre deti a mladých ľudí interaktívne, zábavné a zaujímavé a zároveň sa vzťahujú na ich život a budúce rozhodnutia. Vzdelávací program Aflatoun poskytuje deťom príležitosť zapojiť sa do participatívneho učenia bez toho, aby museli opustiť triedu. Počas celého programu sa žiaci učia o kľúčových témach finančnej gramotnosti, ako napr. rozpočtovanie, sporenie a investovanie, a to z pohľadu ich kariérnej voľby, zvažujú príležitosti aj obmedzenia spojené s ich výberom.

Reakcie z implementujúcich krajín

SLOVENSKO

Dáša

Veľkým pozitívom je už pripravená metodika, ktorá jasne definuje kroky a postupy, ktoré som musím realizovať pri každej činnosti

Snažíme sa, aby boli aktivity čo najaktívnejšie - zaradujeme veľa pohybových aktivít, veľa aktivít, pri ktorých deti musia pracovať kreatívne a samostatne

Gabriela

SRBSKO

Ajša

Som hrdá na deti; bola to veľmi pekná skúsenosť. Bolo to dobré, až na tú malú jazykovú bariéru. Veľmi vysoký bol aj záujem rodičov

Učebné osnovy Aflatoun sú vynikajúco koncipované a môžu byť implementované do existujúcich učebných osnov na základných školách

Jadranka

HOLANDSKO

Učiteľ A

Kontext je jedna z vecí, ktorú možno ďalej zlepšovať, najmä ak chcete, aby deti riešili úlohy v holandských reáliách

Spätná väzba rodiča zo Srbska

Moje dieťa miluje tieto workshopy; vidím, že deťom sa veľmi páči, keď sa workshopov zúčastňujú aj ich rodičia a radi pracujú spolu. Myslím si, že získavajú oveľa viac vedomostí prostredníctvom týchto aktivít, prostredníctvom hry či príbehu, ako prostredníctvom typickej prednášky. O tom, čo sa tu naučili, rozprávajú ostatným členom rodiny. Rozprávajú o tom, že postavička Aflatoun je ich priateľom a podobne. Pri premýšľaní o jednotlivých témach sa prejavuje aj charakter dieťaťa.

Odporúčania

Zriadiť inštitucionálne a koordinačné mechanizmy finančného vzdelávania.

Vytvoriť formálne mechanizmy medzi finančnými regulačnými orgánmi a inými verejnými inštitúciami (napr. ministerstvom školstva).

Vytvoriť jasný rámec spolupráce s ministerstvom školstva a/alebo inými národnými vzdelávacími orgánmi už od počiatočných fáz a zabezpečiť politickú podporu finančného vzdelávania na školách na vysokej úrovni.

Koordinovať aktivity verejných, súkromných a neziskových organizácií s cieľom podporiť úspešnú realizáciu programov a projektov, ktoré zabránia duplicitě a zvýšia efektívnosť poskytovania finančného vzdelávania pre deti a mladých ľudí.

Navrhnuť učebné osnovy a programy finančnej gramotnosti pre rôzne vekové skupiny a regióny.

Navrhnuť a **poskytovať** kontextualizované finančné vzdelávanie v školách aj mimo nich.

Hodnotiť úroveň finančnej gramotnosti a vyhodnocovať vplyv programov finančného vzdelávania.

Vytvoriť "Kódex správnej finančnej praxe", v ktorom budú uvedené zásady poskytovania finančného vzdelávania v súlade so stratégiou finančného začlenenia krajiny.

Zabezpečiť povinné kurzy finančnej gramotnosti v školách od prvých ročníkov.

Zabezpečiť dostupnosť učebných zdrojov a vyškolenie učiteľov, ktorí budú odborne zdatní a budú schopní poskytovať kvalitné finančné vzdelávanie.

Vypracovať a/alebo **šíriť** informácie o digitálnych nástrojoch na poskytovanie finančného vzdelávania (webové portály, elektronické vzdelávacie platformy a videá, hry, digitálne rozpočtové nástroje, mobilné aplikácie, investičné simulátory alebo sledovače finančných cieľov, online kurzy alebo iné digitálne pomôcky).

Poskytovať online podporu, prostredníctvom ktorej možno odborníkom z praxe sprístupniť zdroje o témach, ktoré sa často menia, a zabezpečiť im tak aktuálne informácie o jednotlivých témach

Zvýšiť záujem krajín o účasť na hodnoteniach, ako je PISA; využívať výsledky hodnotení pri rozhodovaní a navrhovaní obsahu vzdelávania.

Zdroje

Anonymous. (n.d.). Financial Literacy. Retrieved from The Policy Circle: https://www.thepolicycircle.org/brief/financial-literacy/#section_6

International, A. (2022). Energising the global movement for social and financial education.

Lusardi, A. (2017). Millennials and Financial Literacy: A Global Perspective. Retrieved from <https://gflec.org/wp-content/uploads/2017/05/Millennials-and-Financial-Literacy-Policy-Brief.pdf>

OECD. (2018). PISA 2018 Results (Volume IV), Are Students Smart About Money? Retrieved from https://read.oecd-ilibrary.org/education/pisa-2018-results-volume-iv_48ebd1ba-en#page3

OECD, E. U. (2022). Financial competence framework for adults in European Union. Retrieved from <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/financial-competence-framework-for-adults-in-the-European-Union.pdf>

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

AFLATOUN

Social & Financial Education

Aflatoun International

<https://www.aflatoun.org/>

info@aflatoun.org

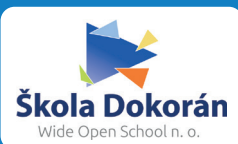
**NADÁCIA
OTVORENEJ
SPOLOČNOSTI**

Nadácia otvorenej spoločnosti,

Bratislava/Open Society Foundation/NOS – OSF

<https://osf.sk/>

osf@osf.sk

Škola Dokorán

Wide Open School n. o.

Škola dokorán – Wide Open School n. o.

<http://www.skoladokoran.sk/>

info@skoladokoran.sk

PoMoč DECI

Pomoč deci

<https://www.pomocdeci.org/>

info@pomocdeci.org